

Odsjek za klasičnu filologiju

SADAŠNJA ULOGA ODSJEKA

Danas, u vrijeme kad smo sa svih strana zasuti vijestima koje se u bilo kojem trenutku mogu razotkriti kao lažne, i kad umjetna inteligencija po želji naručitelja može proizvesti uvjerljivo napisan i argumentiran tekst o bilo kojoj temi, proučavanje tekstualnih izvora i kritičko bavljenje njima možda je važnije nego ikad. Klasična filologija disciplina je koja prije svega stvara stručnjake osposobljene za analizu tekstova, za kritičko promišljanje o njima i za utvrđivanje njihove povijesti i vjerodostojnosti. Klasična filologija također predstavlja vezu između svijeta današnjice i našega antičkog nasljeđa, pri čemu treba svakako imati na umu da latinski s ovih prostora nije nestao s padom Rimskoga Carstva, već je bio službeni jezik u Hrvatskoj do sredine 19. stoljeća, te da je grčki najstariji posvjedočeni jezik na hrvatskome tlu. Naša uloga u društvu jest održati na životu i učiniti što vidljivijom vezu između nas i antike, koja je često posredovana i kroz djela brojnih hrvatskih latinista. Latinski je, čak i u stoljećima kad više nikomu nije bio materinski jezik, bio sredstvo međunarodne komunikacije i jezik znanosti te su na njemu pisali povjesničari poput Ivana Lučića i Baltazara Adama Krčelića, fizičari poput Ruđera Boškovića, teolozi poput Matije Vlačića Ilirika, putopisci poput Antuna Vrančića i pjesnici poput Marka Marulića. Prva gramatika hrvatskoga jezika, *Temelji ilirskoga jezika u dvije knjige (Institutionum linguae illyricae libri duo)* iz pera Bartola Kašića, napisana je na latinskom, a latinska djela pisaca poput Ivana Lučića, po kojemu je nazvana i ulica u kojoj se nalazi naš Fakultet, te primjerice Ludovika Crijevića Tuberona važni su izvori za poznavanje hrvatske povijesti. Brojne povelje, statuti, saborski govori i drugi dokumenti zapisani su i sačuvani na latinskome te će uvijek biti potrebni stručnjaci koji će ih moći pročitati, objaviti, prevesti i interpretirati. Svijest o važnosti klasičnih jezika potrebno je prenositi široj javnosti pa nastavnici i studenti klasične filologije redovito sudjeluju u raznim programima popularizacije znanosti (Noć istraživača, Europski dan jezika) te organiziraju radionice za učenike srednjih škola. Uz obrazovnu i znanstvenu djelatnost zaposlenici Odsjeka pružaju podršku zainteresiranim građanima i na razne druge načine: od savjeta kolekcionarima rukopisa te transkripcija i prijevoda arhivskih dokumenata do prijedloga za ime tvrtke ili provjere gramatičke točnosti tetovaže na grčkom ili latinskom jeziku.

Na Odsjeku za klasičnu filologiju obrazuju se stručnjaci za tekstove pisane na latinskom i grčkom. To postizemo različitim oblicima rada na tekstu, od čitanja i prepisivanja rukopisa preko korištenja kritičkih izdanja do izrade dvojezičnih korpusa u digitalnom okruženju te, dakako, prevođenja na hrvatski i druge jezike. Kroz razne kolegije i znanstvene projekte na Odsjeku studenti se upoznaju sa svijetom digitalne humanistike te s raznim alatima za obradu teksta koji mogu pomoći da kasnije kao predavači pripremaju i osmišljavaju vlastite nastavne materijale ili da se njima koriste u znanstvenome radu. Većina studenata klasične filologije zapošljava se u školama i drugim obrazovnim ustanovama, a manji dio odlazi u institucije u kojima postoji potreba za obradom građe na latinskome, nešto rjeđe na grčkome: razne znanstvene institute, arhive i knjižnice. Uz latinski i starogrčki studenti se tokom svih godina studija imaju priliku upoznati i s novogrčkim jezikom, a zahvaljujući trudu naše grčke lektorice Ksanti Zafiraki na Odsjeku se može polagati i Πιστοποίηση

Ελληνομάθειας, verificirani ispit iz poznavanja novogrčkoga jezika, tako da se studentima i tu otvaraju novi vidici i mogućnosti zaposlenja. Sve veći broj prijevoda s novogrčkoga u posljednjim godinama svakako svjedoči o interesu za kulturu današnje Grčke. Studente se potiče na sudjelovanje u razmjenama i obavljanje studentske prakse u inozemstvu. Većina studenata grčkoga tokom studija ode na barem jednu ljetnu stipendiju za učenje novogrčkoga jezika u Grčkoj (Solun, Atena, Joanina, Krf), a manji dio bio je na razmjeni na Aristotelovu sveučilištu u Solunu. Osobito je uspješna bila suradnja sa Sveučilištem u Leipzigu, gdje je značajan broj studenata stekao vrijedno radno iskustvo iz područja klasične filologije i digitalne humanistike. Iako ne postoji doktorski studij klasične filologije, studenti se po završetku diplomskoga studija mogu nastaviti baviti znanstvenim radom u sklopu nekog od postojećih doktorskih studija na fakultetu, kao što su Hrvatska filologija u interkulturnom kontekstu, Predmoderna povijest ili Znanost o književnosti, teatrologija i dramatologija, filmologija, muzikologija i studij kulture. Studenti inače redovito surađuju na projektima članova Odsjeka, pohađaju terenske nastave, zajedno s nastavnicima posjećuju kulturne institucije i manifestacije, a 2021. godine osnovali su i studentsku udrugu *Initium*, koja organizira razne aktivnosti, od studentskih konferencija do *pub*-kvizova te sudjeluje u manifestacijama poput Festivala jezika.

KLJUČNA ISTRAŽIVAČKA USMJERENJA

Što se tiče temeljnoga znanstvenoistraživačkog usmjerenja, Odsjek je ponajprije fokusiran na istraživanje hrvatskoga latinizma. Književnost koju su hrvatski pisci pisali na latinskome važan je dio naše nacionalne povijesti i čini glavninu tekstova starije hrvatske književnosti, a uživa nemalen ugled i u okvirima europskoga latiniteta. Značajan je broj djela koja još uvijek nisu obrađena te je pred hrvatskom klasičnom filologijom i dalje velik posao, usprkos naporima ranijih generacija i profesora poput Franje Maixnera, Đure Körblera, Veljka Gortana, Vladimira Vratovića, Mate Križmana, Olge Perić i Darka Novakovića. Pred nama su zadaci kao što su popisivanje rukopisa u knjižnicama, prepisivanje rukopisa, objavljivanje kritičkih izdanja, analiza, prevođenje i interpretacija tekstova. Tekstovi pripremljeni i izdani prema pravilima struke kasnije služe kao građa za znanstveni rad i stručnjacima iz drugih područja i disciplina kao što su povjesničari, kroatisti, lingvisti i povjesničari književnosti i umjetnosti. Iako se na Odsjeku velika pažnja posvećuje tekstologiji, kodikologiji i književnoteoretskoj analizi tekstova, članovi odsjeka pišu i o jezičnim temama, osobito iz područja antičke lingvistike. Uz znanstveni rad bave se i prevođenjem te time čine dostupnima hrvatskoj publici autore od antičkog doba do 19. stoljeća. Od djela grčkih autora ističemo Sofoklovu *Antigonu* u prijevodu Nevena Jovanovića, grčke ljubavne romane i rimske komedije u prijevodu Darka Novakovića, Lukijana i Marcijala u prijevodu Marine Bricko, Ludovika Crijevića Tuberona u prijevodu Vlade Rezara te prijevode Rajmunda Kunića i Didaka Pira iz pera više prevodilaca koje je Irena Bratičević uredila za tematske brojeve časopisa *Dubrovnik*. Da leksikografija na Odsjeku nije zanemarena, svjedoči hrvatsko-novogrčki rječnik, kojim je Ksanti Zafiraki (sa suradnicima) okrunila dva desetljeća neumorna rada na približavanju novogrčkoga jezika hrvatskim studentima.

Odsječki projekti imaju dvije glavne teme, digitalnu humanistiku i hrvatski latinizam, koje su nerijetko objedinjene. Zacijelo najpoznatiji doprinos našeg Odsjeka proučavanju i poznavanju našega latiniteta u svjetskim razmjerima jest *CroALa*, pretraživa baza tekstova hrvatskih latinista koju već desetljećima uređuje pionir digitalne humanistike Neven Jovanović. Proučavanju rukopisne baštine hrvatskoga latinizma, osobito dubrovačke, posvećeni su Irena Bratičević i Vlado Rezar. U dvama navedenim područjima Odsjek najživlje surađuje s drugim institucijama, kako u zemlji tako i inozemstvu, primjerice sa splitskim Marulianumom i

Terenska nastava u Ptuju, 2024.

Institutom Ludwig Boltzmann za novolatinske studije u Innsbrucku. Članovi Odsjeka redovito sudjeluju na europskim i svjetskim konferencijama te pohađaju radionice iz tih područja.

POVIJEST ODSJEKA

Među prvih šest katedara na našem Fakultetu bile su Katedra za latinski jezik i Katedra za grčki jezik. Redovitim profesorima imenovani su Armin Šrabec za grčku filologiju i Franjo Maixner za latinsku. Armin Šrabec studij klasične filologije završio je u Beču. Držao je kolegije iz poredbene sintakse grčkoga i latinskoga te grčke tragedije. Sintaksu su predavali i Franjo Petračić i August Musić te Musićev nasljednik na grčkoj katedri Nikola Majnarić. Kolegiji iz sintakse čine osnovu studija grčkoga i latinskoga i dan-danas. Musić se u svojem znanstvenom radu posebno bavio poredbenim proučavanjem grčke i slavenske sintakse, a Majnarić sintaksom grčkih glagolskih načina. Njihove znanstvene interese dijelio je nešto kasnije Mate Križman, koji je temeljito obrađivao poredbenu gramatiku, a nakon prelaska na bolonjski sustav uveo je i kolegije iz poredbene sintakse. Musić je uz sintaksu predavao i morfologiju i dijalektologiju grčkoga jezika. Dok je morfologija, kao i sintaksa, ostala osnova studija grčkoga sve do danas (u posljednjim desetljećima te su kolegije držali lektori Damir Salopek i Ninoslav Zubović), zasebni kolegiji iz dijalektologije s vremenom su se prestali održavati, a o dijalektima se govori u sklopu drugih jezičnih kolegija. Od Petračića do danas običaj je da se

Terenska nastava u Grčkoj, 2013.

književni kolegiji poprate seminarima na kojima se čitaju reprezentativni predstavnici pojedinih žanrova. Kod Petračića su to bili kanonski autori poput Tukidida, Platona, Homera, Eshila i Sofokla, dok je u današnje vrijeme lektira raznolikija i uključuje pisce poput Lukijana te autore grčkih ljubavnih romana poput Haritona.

Franjo Maixner, uz Šrapca prvi profesor na Odsjeku, studirao je klasičnu filologiju i njemački u Pragu, a doktorirao u Leipzigu. Držao je kolegije iz latinske morfologije, metrike, epigrafike i mitologije. Kolegije iz morfologije držao je i njegov nekadašnji student Julije Golik, koji je klasičnu filologiju 1894. završio u Zagrebu. Uz morfologiju predavao je i latinsku sintaksu i rimsku književnost. Kao i na grčkoj katedri morfologija i sintaksa još su uvijek jedan od temeljnih kolegija na studiju latinskoga, kao i književni kolegiji, a još uvijek se izvodi i seminar iz metrike da osposobi studente za čitanje pjesničkih tekstova. Kolegiji iz epigrafike i mitologije danas se izvode na Odsjeku za arheologiju i Odsjeku za povijest, a na našem se Odsjeku ti sadržaji obrađuju unutar drugih kolegija. Iako tada nije bilo zasebnog kolegija iz metodike i didaktike, Golik se njima bavio u znanstvenim radovima. Maixnerovi interesi bili su nešto drugačiji. On je kao znanstvenik pokazivao sklonost kako prema piscima zlatnoga doba rimske književnosti tako i prema opskurnijim temama latinske filologije kao što su Porcije Licina i Kvint Katul, u čemu je kao istraživač na Odsjeku ostao relativno usamljen. S druge strane njegovih je pet studija posvećenih hrvatskom latinizmu ključno za razvoj proučavanja tog dijela hrvatske književne baštine, koji je danas u fokusu znanstvenoga rada na Odsjeku. Među tim Maixnerovim studijama ističemo onu posvećenu dubrovačkom piscu i prevodiocu Rajmundu Kuniću, jednom od

najznačajnijih hrvatskih latinista 18. stoljeća. Kunić je ostao zahvalan predmet proučavanja na Odsjeku sve do danas. Njime su se bavili Vladimir Vratović, Darko Novaković, Marina Bricko, Irena Bratičević i Petra Matović, a posljednje dvije su pod mentorstvom profesora Novakovića na njemu i doktorirale.

Uz Maixnera se u proučavanju hrvatskoga latinizma istaknuo i Đuro Körbler. Körbler je klasičnu filologiju diplomirao 1895. na Filozofskome fakultetu u Zagrebu, gdje je i doktorirao, a stručno se usavršavao u Berlinu. Od 1915. bio je redoviti član JAZU. Bavio se podjednako grecističkim i latinističkim temama (Euripid, Sofoklo, Hesiod, Kornelije Gal, Vergilije), no najveći dio svojega znanstvenoga rada posvetio je hrvatskom latinizmu. Rad na tom području započeo je studijom *Humanista Matija Grbić*, o dotad slabo poznatom istarskom latinistu i njegovim prijevodima s grčkoga na latinski (Eshil, Hesiod, *Aristejino pismo*). Körblerovo bavljenje Grbićem nastavljeno je u novije vrijeme: o njemu su pisali Vladimir Rezar i Petra Matović, a bio je i tema diplomskih radova. Körbler se u kasnijim raspravama uglavnom bavio dubrovačkim humanistima, kao i njegov suvremenik i kolega Ivan Kasumović, te priređivao izdanja latinskih, hrvatskih i talijanskih tekstova iz starije književnosti, čime je također udario temelje današnjem istraživačkom radu Odsjeka.

Na prijelazu stoljeća djelovao je i Milivoj Šrepel, klasični filolog, slavist, književni kritičar i prevoditelj koji se stručno usavršavao u Leipzigu, Berlinu i Münchenu. Osim nastavne aktivnosti Šrepelovom najvećom zaslugom smatra se pokretanje Akademijina niza *Građa za povijest književnosti hrvatske*, koji je u početku sam i uređivao. Objavljivanje građe ostalo je jedna od najvažnijih aktivnosti na Odsjeku.

Članovi Odsjeka od samoga se početka bave i prevođenjem tekstova s grčkog i latinskog na hrvatski. I u tom se području istaknuo Armin Šrabec, među čijim je prijevodima osobito zapažen Lukijanov *Pijetao*, kratki humoristični spis u kojem se pijevac iz naslova razotkriva kao reinkarnacija samoga Pitagore. Lukijana, plodnog autora iz 2. st. n. e. koji se inače ne smatra kanonskim, prevodio je i August Musić. Svojim su prevodilačkim radom njih dvojica anticipirala današnje trendove. Interes za Lukijana u ovome stoljeću raste, a u našoj filološkoj zajednici najvažniji je korak učinila Marina Bricko, koja je objavila zbirku prijevoda njegovih najpoznatijih djela. Potom se njime bavila i Petra Matović, njezina nekadašnja asistentica, a Lukijan je postao i neizostavan dio lektire na studiju grčkog te tema diplomskih radova.

Lingvistika, osobito indoeuropska lingvistika, predstavlja važan dio nastave od vremena kad latinsku historijsku gramatiku počinje predavati Antun Mayer. Mayer je zbog političkih okolnosti bio rano umirovljen te nije mogao završiti svoj veliki projekt: historijsku gramatiku latinskog jezika, koje je prvi svezak 1938. godine objavljen kao skripta. Ipak, historijska gramatika ostala je dio nastavnoga programa sve do danas, a ime uz koje se na Odsjeku najviše vezala jest ono Mate Križmana. Razočaravajuć početak akademske karijere (kandidirao se za mjesto asistenta na grčkoj katedri, no kadrovska komisija odbila ga je kao politički nepodobnoga) dao mu je prilike da se usavrši u drugim područjima: jedno je desetljeće (1961–1971) proveo u Arhivu Hrvatske i postao arhivski stručnjak, a kao lektor hrvatskog jezika proveo je 1964–1966. na Humboldtovu sveučilištu u tadašnjem Istočnom Berlinu, nimalo obeshrabren činjenicom da Istočni Berlin u to vrijeme nije bio osobito atraktivno mjesto za razvoj karijere (Matišić 2022: XII). Konačno zapošljavanje na Fakultetu 1971. godine omogućio mu je Radoslav Katičić, koji ga je pozvao za asistenta na Katedri za indoeuropsku lingvistiku Odsjeka za lingvistiku i orijentalne studije (Matišić 2022: XII). S tog će Odsjeka kasnije prijeći na Odsjek za klasičnu filologiju, na kojemu je i nakon umirovljenja godinama predavao kao vanjski suradnik. Nastavu iz lingvistike trenutačno pokrivaju Nina Čengić i Petra Matović; prva sintaksu, a druga historijsku gramatiku grčkoga jezika.

Terenska nastava na Siciliji, 2019.

U proučavanju rimske književnosti istaknuo se Veljko Gortan, koji je klasičnu filologiju diplomirao 1928. u Zagrebu. Doktorirao je disertacijom o Marcijalovim epigramima. Njegov je rad na toj književnoj vrsti, a osobito Marcijalu, uspješno nastavila Marina Bricko, koja je i prevela gotovo pola od 15 000 Marcijalovih epigrama, a bavila se i drugim epigramatičarima, od grčkih (Filodem) do ranonovovjekovnih (Rajmund Kunić). Marcijala je prevodio i Damir Salopek, njezin kolega s grčke katedre.

Ipak, da duže književne vrste nisu na Odsjeku bile zanemarene, svjedoči rad dvojice homerologa, Milivoja Sironića i Zdeslava Dukata. Sironić je klasičnu filologiju diplomirao 1939. u Zagrebu, a dvadeset godina kasnije preuzeo je svu nastavu na Katedri za grčki jezik i književnost. Osim Homerom bavio se Ezopom, grčkom tragedijom, starom antičkom komedijom te lirskim pjesnicima arhajskoga i klasičnoga doba. Prevodio je Ezopa, kasnoantičke historiografe, Platona, Heraklitove fragmente i Aristotela. Dukat se osim Homerom bavio i grčkom tragedijom te antičkom teorijom književnoga stvaralaštva, koju su u nastavi često obrađivali i Darko Novaković i Marina Bricko. Od recentnih homeroloških doprinosa spomenimo radove Petre Matović te sudjelovanje studenata i nastavnika Odsjeka pod vodstvom Nevena Jovanovića u projektu *Odyssey 'Round the World*, u kojemu svako pjevanje *Odiseje* čitaju članovi neke druge institucije (usp. Kontić 2021).

Gortanov mlađi kolega na latinskoj katedri bio je Vladimir Vratović, koji je predavao latinsku deskriptivnu i historijsku gramatiku te rimsku znanost o književnosti. U sklopu svojih kolegija obrađivao je i inače

rijetko čitanu patristiku (Tertulijana, Ambrozija, Jeronima, Augustina i Prudencija). Prvi je u povijesti Odsjeka uveo kolegij posvećen hrvatskom latinizmu, *Iz ljubavne lirike hrvatskih latinista*, čime je anticipirao današnje nastavničke interese. Naime trenutačno se na Odsjeku drže tri srodna kolegija: jedan iz hrvatske novolatinske književnosti, drugi iz uvoda u novolatinsku književnost, kojim se obuhvaćaju djela pisana na latinskome na prostoru od Meksika do Poljske, a vremenski od ranoga humanizma do 20. stoljeća, te kolegij *Latinska rukopisna baština novovjekovnog Dubrovnika*, koji je na temelju dugogodišnjega bavljenja tom temom osmislila Irena Bratičević, vrsna poznavateljica rukopisne građe i latinske književnosti u Dubrovniku. Uz upoznavanje s osnovnim obilježjima dubrovačke rukopisne i književne kulture studenti stječu i praktična znanja iz paleografije kao pomoćne povijesne znanosti, što ih osposobljava za rad u institucijama poput arhiva i specijaliziranih knjižnica. Nastava se održava u Računalnoj učionici naše Knjižnice te je studentima tako omogućen samostalan rad uz suvremenu opremu. Irena Bratičević rukopisnom se baštinom dubrovačkih pisaca bavi od samih početaka svojega znanstvenog rada, a njezin je doprinos prepoznat i izvan Fakulteta: godine 2016. za knjigu *Via virtutis / Put vrline. Epigramatski opus Rajmunda Kunića* nagrađena je nagradom Judita, a trenutačno vodi projekt *Hrvatska rukopisna kultura: djela, pisari, zbirke* pri Hrvatskoj zakladi za znanost (2020–2023). Na tom je projektu zaposlen i trenutačno najmlađi član Odsjeka, asistent Leon Cvitić, koji sudjeluje u popularizacijskim aktivnostima i vođenju tekstoloških radionica za studente i srednjoškolce.

Prva žena na Odsjeku bila je profesorica Olga Perić, koja je 1971. izabrana za asistenticu na Katedri za latinski jezik i rimsku književnost. U prvome razdoblju svoje nastavne djelatnosti vodila je proseminar iz latinske deskriptivne gramatike i latinski tečaj, a kasnije preuzima latinsku historijsku gramatiku, srednjovjekovni latinitet i seminare iz novolatinske književnosti. Držala je kolegije na poslijediplomskoj razini za potrebe studija povijesti, medijevistike i lingvistike, a istaknula se i kao prevoditeljica te urednica frazeoloških rječnika u izdanju Zavoda za lingvistiku. I nakon odlaska u mirovinu sudjelovala je u izvođenju nastave na poslijediplomskim studijima našega Fakulteta.

Nekoliko godina poslije nje na latinsku katedru kao asistent dolazi Darko Novaković, koji je držao kolegije iz rimske i novolatinske književnosti. Prevodilački i znanstveni opus raznolikiji su mu nego što nastavna djelatnost daje naslutiti. U znanstvenome radu pokrivao je od samih početaka književnost pisanu na obama klasičnim jezicima: magistrirao je s temom iz grčkoga romana, a doktorirao na temi grotesknoga u rimskoj književnosti. Objavio je prvi hrvatski prijevod Terencijevih komedija i nekih grčkih romana (*Efeške priče, Pri-povijest o Apoloniju, kralju tirscome, Lukije ili magarac, Zgode Hereje i Kaliroje*), niz prijevoda humanističkih autora poput Antuna Vrančića, Frana Krste Frankopana i Marka Marulića te kasnijih poput Đura Ferića. Tri je Marulićeva rukopisa i sam otkrio, što je privuklo i značajnu medijsku pažnju. Za izdanje Marulićevih epigrama, po mjestu pronalaska nazvano *Glasgowski stihovi*, nagrađen je 2001. nagradom HAZU za područje filoloških znanosti. Bio je mentor za velik broj diplomskih, magistarskih i doktorskih radova, uključujući veliku većinu ocjenskih radova zaposlenika Odsjeka, te je kao *Doktorvater* odigrao ključnu ulogu u oblikovanju odsječkoga znanstvenoistraživačkog profila. Za svoj rad dobio je 2018. godine Povelju Filozofskoga fakulteta.

Dugogodišnja predstojnica Katedre za grčki jezik i književnost bila je Marina Bricko, koja je samostalno pokrivala nastavu iz grčke književnosti. Uz već spomenute Lukijana, Marcijala i Filodema objavila je niz prijevoda Menandrovih komedija, a u znanstvenome se radu osim grčkom književnošću bavila i prijevodima s grčkoga na latinski iz pera hrvatskih latinista kao što su Damjan Beneša i Brno Džamanjić. Temi prevođenja s grčkoga na latinski osobito se posvetila njezina asistentica Petra Matović, kojoj je to jedan od glavnih interesa i koja, osim kroz znanstveni rad, te prijevode približava javnosti i kroz radionice za učenike srednjih škola.

Tekstološka radionica u Dubrovniku, 2019.

Damjanu Beneši posvetio se pak Vladimir Rezar, koji je na Benešinu epu *De morte Christi* i doktorirao, a za rad na rukopisnoj ostavštini Damjana Beneše i knjigu *Damiani Benessae Poemata, editio princeps* dobio je 2018. godine nagradu HAZU. Valja istaknuti da Vladimir Rezar posljednjih godina posebnu pozornost posvećuje radovima hrvatskih autora pisanim na grčkome jeziku te je time postao prvi hrvatski filolog koji se tom građom sustavno bavi. U nastavu je uveo izborni kolegij iz obrade arhivske građe, koji se održava u suradnji s Hrvatskim arhivom te studentima pruža još jednu priliku za praktičan rad i primjenu stečenih znanja.

Još jedan proučavatelj hrvatskoga latinizma, osobito renesansne književnosti, jest Neven Jovanović, koji se istaknuo i višedesetljetnim uređivanjem baze hrvatskog latinizma *CroALa*. Kao prevodilac okušao se u različitim književnim vrstama, uključujući Plautovu komediju *Amfitrion*, Horacijevu odu o dolasku proljeća te 23. pjevanje *Odiseje*, koje je preveo u slobodnom šesnaestercu. Svakako valja spomenuti i njegovu kolumnu „Noga filologa“, koju je pisao za književni časopis *Zarez*, kojom je popularizirao klasičnu filologiju. Od kolegija koje je uveo ističe se *De scriptoribus Romanis liberae rei publicae*, koji je držao na latinskome. Na njegovu je znanstvenoistraživačkome projektu *Croatia et Tyrolensia – a digital comparison of Croatian and Tyrolean Neo-Latin literature* bio zaposlen poslijedoktorand Luka Špoljarić, stručnjak za renesansnu kulturu, koji je po završetku projekta ostao vanjski suradnik na Odsjeku i drži nastavu na kolegijima iz novolatinske književnosti.

Početak 21. stoljeća svoj je trag na latinskoj katedri ostavila i Gorana Stepanić, proučavateljica barokne književnosti.

Nakon umirovljenja dugogodišnje lektorice Lade Tajčević 1999. godine zaposlena je na Katedri za latinski jezik Voljena Marić, koja drži *Latinski tečaj* za potrebe cijeloga Fakulteta te seminare za studente latinskog. Zbog bogata nastavnčkog iskustva stečena u zagrebačkim osnovnim i srednjim školama preuzela je nastavu iz *Metodike klasičnih jezika* te je tako postala prvi stalni zaposlenik Odsjeka koji drži nastavu na tom predmetu, koji je ranije bio rezerviran za vanjske suradnike, obično renomirane nastavnike zagrebačkih gimnazija (ranije su to bili Pavao Pauš, Branko Magarašević, Zvonimir Zmajlović, Dionizije Sabadoš, Marijan Bručić, Aleksandar Sunko i Zlatko Šešelj).

Ninoslav Zubović kao viši lektor za grčki jezik drži nastavu iz morfologije i sintakse, seminare iz književnosti te prijevodni seminar. Već dugi niz godina organizira terenske nastave na kojima su se studenti i nastavnici imali priliku upoznati s antičkom baštinom od Turske do Engleske.

Još je jedan viši lektor na Odsjeku Teo Radić, koji studentima latinskoga predaje morfologiju i sintaksu te drži seminare u sklopu niza književnih kolegija. Dinamičan predavač i vrhunski poznavalac latinske gramatike, jedan je od najpopularnijih nastavnika na Odsjeku, a glavni mu je znanstveni interes hrvatska renesansna književnost na latinskom.

Na latinskoj katedri bili su kraće vrijeme zaposleni i znanstveni novaci Mislav Benić i Ana Galjanić, istraživači lingvističkog usmjerenja.

Još jedan lingvist na odsjeku jest Nina Čengiđ, koja je diplomirala grčki i lingvistiku u Zagrebu, a doktorirala u Ljubljani pod mentorstvom Dubravka Škiljana. Odsjeku se pridružila kao poslijedoktorandica na spomenutom projektu Nevena Jovanovića *Croatia et Tyrolensia*. Drži nastavu na nizu književnih i jezičnih kolegija, a u znanstvenome radu bavi se grčkom sintaksom i antičkim jezikoslovljem. Uz nju su na grčkoj katedri Petra Matović te lektorice Ksanti Zafiraki i Jelena Poláček Gajer. Potonja je lektorica s prethodnim nastavnčkim i prevodilačkim iskustvom iz svih triju jezika koji se mogu učiti na Odsjeku: latinskoga, starogrčkoga i novogrčkoga. Znanje novogrčkoga stekla je na brojnim stipendijama u Grčkoj, a od znanstvenoga rada ističemo njezin prilog o manje poznatom pjesniku Arhestratu iz Gele i njegovu gastronomskom epu *Ugodno življenje*. Ksanti Zafiraki zaposlila se kao strana lektorica na Odsjeku nakon odlaska Vesne Cvjetković, koja je također predavala novogrčki. Zahvaljujući trudu profesorice Zafiraki studentima grčkoga omogućeno je učenje novogrčkoga od početničke do napredne razine; učenje novogrčkoga postalo je važna komponenta u studiju, koju Odsjek namjerava sačuvati i u budućnosti. Usto Odsjek će nastaviti rad na hrvatskoj književnoj baštini pisanoj na latinskome jeziku te razvijati digitalnohumanističke projekte i suradnju sa zajednicom, osobito s drugim obrazovnim ustanovama.

Lada Tajčević

Petra Matović

Napomena. Povijest Odsjeka prikazana je do 2002. prema radovima Lade Tajčević (1998, 2002). Ostale informacije, ako nije drugačije navedeno, preuzete su s mrežnih stranica Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

LITERATURA

Kontić, M. Odyssey 'Round the World. *Latina et Graeca*. 39/2(2021), 97–98. Dostupno i na <https://hrcak.srce.hr/clanak/381506> (13. 10. 2023).

Matišić, Z. Velikom čovjeku i dragom prijatelju u spomen. Λάθε βιώσας: *Zbornik u čast profesoru Mati Križmanu*. Matasović, M.; Matasović, R.; Matović, P. (ur.). Zagreb: Ibis grafika, 2022, XI–XIV.

Tajčević, L. Odsjek za klasičnu filologiju. *Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu : monografija*. Damjanović, S. (ur.). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1998, 93–104.

Tajčević, L. Odsjek za klasičnu filologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. *Latina et Graeca*. 2/2(2002): 3–34. Dostupno i na: <https://hrcak.srce.hr/clanak/329270> (18. 9. 2023).

MREŽNE STRANICE

Odsjek za klasičnu filologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <https://www.ffzg.unizg.hr/klafil/> (19. 9. 2023).

Djelatnici Odsjeka za klasičnu filologiju

DJELATNI

BRATIČEVIĆ, Irena (Zagreb, 1977) (2002) 2002. znan. novakinja, 2013. doc., 2019. izv. prof.

CVITIĆ, Leon (Selci Đakovački, 1997) (2021) 2021. asist. na projektu.

ČENGIĆ, Nina (Zagreb, 1970) (2015) 2015. poslijedoktorandica, 2022. doc.

JOVANOVIĆ, Neven (Zagreb, 1968) (1994) 1994. asist., 2006. doc., 2012. izv. prof., 2020. red. prof.

MARIĆ, Voljena (Zagreb, 1963) (1999) 1999. lektorica, 2011. viša lektorica.

MATOVIĆ, Petra (Brežice, Slovenija, 1983) (2009) 2009. asist., 2020. doc.

POLÁČEK GAJER, Jelena (Zagreb, 1985) (2020) 2020. lektorica.

RADIĆ, Teo (Split, 1981) (2007) 2007. lektor, 2013. viši lektor.

REZAR, Vladimir (Zagreb, 1969) (1998) 1998. asist., 2007. doc., 2013. izv. prof., 2021. red. prof.

TVRTKOVIĆ, Tamara (Zagreb, 1971) (2024) 2024. izv. prof.

ZAFIRAKI, Ksanti (Xanthi Zafeiraki) (Olimpija, Grčka, 1961) (2002) 2002. ugovorna lektorica.

ZUBOVIĆ, Ninoslav (Belišće, 1967) (2008) 2008. lektor, 2011. viši lektor.

ŽIVKO, Marica (Zamršje, 1962) (2000) 2000. tajnica Odsjeka za klasičnu filologiju.

PREMINULI, UMIROVLJENI I OSTALI BIVŠI DJELATNICI

BENIĆ, Mislav (Osijek, 1981) (2006–2011) 2006. znan. novak.

BRICKO, Marina (Zagreb, 1960 – Zagreb, 2016) (1984–2016) 1984. asist., 1997. doc., 2003. izv. prof., 2010. red. prof., 2016. red. prof. u trajnom izboru.

CVJETKOVIĆ, Vesna (Dubrovnik, 1954) (1982–2019) 1982. honorarna viša predavačica, 1990. asist., 1997. viša asist., 1998. doc.

DUKAT, Zdeslav (Zagreb, 1940 – Zagreb, 2012) (1968–1989) 1968. asist., 1976. doc., 1979. izv. prof., 1984. red. prof.

GALJANIĆ, Ana (Zagreb, 1976) (2007–2010) 2007. znan. novakinja.

GOLIK, Julije (Fužine, 1866 – Zagreb, 1924) (1898–1924) 1898. priv. doc., 1905. suplent, 1907. izv. prof., 1909. red. prof.

GORTAN, Veljko (Preko, 1907 – Zagreb, 1985) (1936–1977) 1936. honorarni prof., 1943. doc., 1952. izv. prof., 1958. red. prof.

HOSU, Stjepan (Andrijaševci, Vinkovci, 1913 – Zagreb, 1985) (1939–1940, 1943–1945) 1939. asist. za grčki, 1943. asist. za latinski.

KANTOCI, Slavoljub (Pregrada, 1869 – Zagreb, 1953) (1927–1940) 1927. honorarni prof., 1929. izv. prof.

KASUMOVIĆ, Ivan (Mezinovac, 1872 – Zagreb, 1945) (1905–1919) 1905. priv. doc.

KÖRBLER, Đuro (Vrhovec, 1873 – Zagreb, 1927) (1899–1927) 1899. priv. doc., 1903. izv. prof., 1907. red. prof.

KRIŽMAN, Mate (Šivati, Žminj, 1934 – Zagreb, 2019) (1992–2004, od 1971. do 1992. na Odsjeku za lingvistiku) 1971. asist., 1985. doc., 1992. izv. prof., 1997. red. prof., 2003. red. prof. u trajnom izboru.

MAIXNER, Franjo (Osijek, 1841 – Zagreb, 1903) (1874–1903) 1874. red. prof.

MAJETIĆ, Miljenko (Beograd, Srbija, 1938) (1960–1964) 1960. asist.

MAJNARIĆ, Nikola (Ravna Gora, 1885 – Zagreb, 1966) (1922–1955) 1922. priv. doc., 1925. izv. prof., 1930. red. prof.

MAYER, Antun (Knin, 1883 – Zagreb, 1957) (1936–1947) 1936. priv. doc., honorarni predavač, 1941. red. prof.

MIJATOVIĆ, Stella (Zagreb, 1972) (1997–2000) 1997. tajnica Odsjeka za klasičnu filologiju.

MUSIĆ, August (Krka, 1856 – Zagreb, 1937) (1887–1924) 1887. priv. doc., 1893. izv. prof., 1894. red. prof., 1924. honorarni prof.

NOVAKOVIĆ, Darko (Zagreb, 1953) (1977–2018) 1977. asist., 1982. doc., 1987. izv. prof., 1990. red. prof., 1997. red. prof. u trajnom izboru.

PERIĆ, Olga (Beograd, Srbija, 1942) (1971–2007) 1971. asist., 1990. doc., 1996. izv. prof., 2006. red. prof.

PETRAČIĆ, Franjo (Jasenovac, 1833 – Zagreb, 1922) (1887–1894) 1877. red. prof.

ROGIĆ, Jacinta (Preko, 1946) (1977–1997) 1977. tajnica Odsjeka za klasičnu filologiju.

SALOPEK, Damir (Zagreb, 1947) (1977–2008) 1984. lektor, 1989. viši lektor.

SIRONIĆ, Milivoj (Trviž, 1915 – Zagreb, 2006) (1942–1983) 1942. asist., 1959. doc., 1964. izv. prof., 1970. red. prof., 2001. prof. emeritus.

STEPANIĆ, Gorana (Zagreb, 1973) (1997–2008) 1997. znan. novakinja, 2005. viša asist., 2007. doc.

ŠPOLJARIĆ, Luka (Karlovac, 1983) (2014–2015) 2014. poslijedoktorand.

ŠRABEC, Armin (Zagreb, 1844 – Zagreb, 1876) (1874–1876) 1874. red. prof.

ŠREPEL, Milivoj (Karlovac, 1862 – Zagreb, 1905) (1888–1905) 1888. priv. doc., 1889. izv. prof., 1892. red. prof.

TAJČEVIĆ, Lada (Zagreb, 1936 – Zagreb, 2024) (1977–1999) 1977. lektorica, 1991. viša lektorica.

VRATOVIĆ, Vladimir (Šibenik, 1927 – Zagreb, 2014) (1951–1992) 1951. asist., 1964. doc., 1971. izv. prof., 1976. red. prof.

